

tekst:
Hans Buesink

Verwondering in een schoolklas: 'natuur is leuk'

Milieu en natuur zijn in. Niet alleen volwassenen, ook kinderen krijgen er bijvoorbeeld op school steeds vaker uitgebreid over te horen. En wie het treft, heeft een enthousiaste leerkracht die op een goede dag een bak met koolplanten en levende vlinders tevoorschijn tovert. Een gesprek met de leerkrachten Els van het Veer en Marion de Jeu over het werken met 'levend materiaal' en het lesgeven over vlinders.

foto: Henkjan Kievit

Kinderen aan het werk met poppen van het Groot koolwitje.

Toen Marion de Jeu en Els van het Veer, leerkrachten in respectievelijk groep 3 en 4 op de Openbare Basisschool Prins Willem Alexander in Beusichem, hoorden dat De Vlinderstichting eitjes, rupsen en poppen verkocht, was een telefoontje snel gepleegd. Werken met levende dieren paste prima in hun lesplannen. Aansluitend bij nieuwe tendensen in het onderwijs streven Els en Marion er naar meer 'kijk-en-doe'-onderwerpen in de klas te halen bij het natuurkunde- en biologieonderwijs. Marion: "Andere vakken zijn vaak al zo theoretisch. Juist

bij biologie kun je het minder saai en schoolmeesterachtig maken".

Hoewel er natuurlijk een hoeveelheid verplichte stof is, drukt de leerkracht een stevig stempel op de lesinhoud. Door gebruik te maken van bestaand lesmateriaal of door zelf lessen te schrijven, proberen Els en Marion een breed scala aan biologieonderwerpen op een levendige manier te behandelen. "Biologie vinden we zelf allebei leuk en boeiend", zegt Els, "en dat draag je natuurlijk op de kinderen over. Als we van zingen hadden gehouden, zouden veel kinderen biologie misschien niet het leukste vak hebben gevonden".

Met een schepnet naar de sloot

Als de gelegenheid zich voordoet, gaan Els en Marion ook met de kinderen naar buiten. "Alles blijft dan beter hangen", zegt Els, "bovendien krijg je meer respons van de kinderen, waardoor het lesgeven leuker wordt." Met een schepnet naar de sloot of in het bos kijken hoe een paddestoel eruit ziet: in de loop van de tijd is er buiten en op school in Beusichem al een breed scala aan onderwerpen behandeld. Niet alleen 'aaibare' dieren passeerden daarbij de revue. Ook schimmels, slakken en spinnen kwamen aan de beurt. "Vooral het spinnenproject was leuk: prachtige dieren zijn dat", zegt Els. "De kinderen vinden spinnen ook al snel niet eng meer, als je het brengt onder het motto 'spinnen zijn leuk' en je laat zien dat je zelf ook niet bang bent".

Eitjes, rupsen en poppen

Toen in het kader van de vlinderlessen de rupsen van het koolwitje arriveerden, waren de kinderen daar dan ook niet bang voor of vies van. "Ze waren wel het een en ander gewend", vertelt Marion. De grote bak met koolplanten, waarin de poppen, rupsen en eitjes terecht kwamen, was wekenlang een grote trekpleister. "De kinderen vroegen 's ochtends ook niet meer hoe het met de juf, maar hoe het met de rupsen ging", vertelt Els. "Zelfs uit andere groepen kwamen kinderen regelmatig even naar de bak kijken". Hoewel de vlinderlessen eigenlijk alleen in de groepen van Els en Marion werden gegeven, kwamen andere leerkrachten

de bak op een gegeven moment ook lenen. "Zoiets gaat in school snel van mond tot mond", gaat Els verder, "Heb je levende rupsen? Wat leuk, mag ik ze een keer meenemen?"

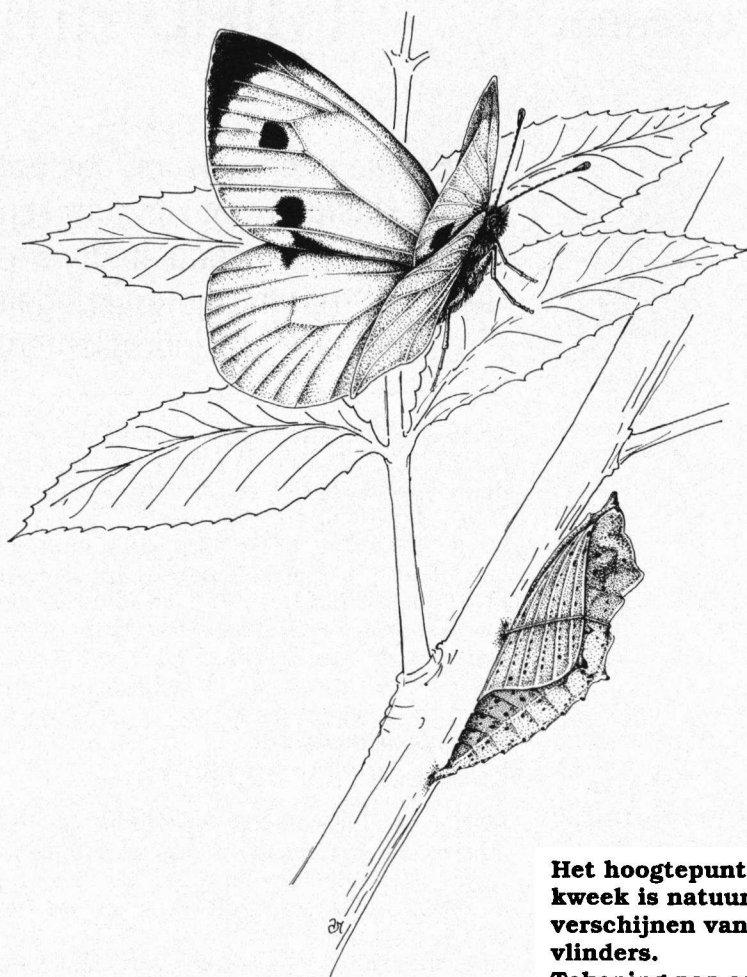
Met de loop eitjes bekijken

Hoewel de poppen niet allemaal uitkwamen, aardde het levende materiaal verder goed en leverden de eitjes enorme aantallen rupsen op. Aan de hand van wat er in de vlinderbak te zien was, werden de lessen gegeven. "Het leuke is dat de kinderen het allemaal mooi bij elkaar zien", legt Els uit, "beter nog dan buiten zou kunnen. Vooral de eitjes hadden ze vaak nog niet eerder gezien". Met de loop in de hand kregen de kinderen in alle rust de gelegenheid om de eitjes en de etende rupsen van dichtbij te bekijken.

"Prachtig vinden ze dat", zegt Els. "Die verwondering over hoe klein de rupsjes zijn als ze uit het ei komen en de verbazing over de immense hoeveelheid kool die ze vervolgens weten te verorberen". Andere hoogtepunten zijn natuurlijk de momenten waarop een rups in een pop, en een pop in een vlinder verandert. Marion: "Daar moeten ze keer op keer weer even naar gaan kijken, dat is ook hartstikke mooi". Hoewel de biologies les officieel maar een uur in de week in beslag nam, ging er tijdens het vlinderproject meer tijd in zitten. Ook andere lessen, bijvoorbeeld handvaardigheid en zingen, werden aan de vlinder aangepast. Na vier weken begon de bak te stinken en kregen de vlinders en overgebleven rupsen de vrijheid in de tuin op de binnenplaats van de school.

Aaibaarheid

Het lesgeven over vlinders heeft volgens Marion en Els het voordeel dat je niet opnieuw het wiel hoeft uit te vinden, maar gebruik kunt maken van het lesmateriaal van De Vlinderstichting. "Bovendien vindt iedereen vlinders lief en mooi" zegt Els, "Die hoge aaibaarheidsfactor werkt ook door naar de ouders. Ook na schooltijd blijven de kinderen met de les bezig en verbazingwekkend veel ouders blijken te weten dat de kinderen op school met vlinders werken." Een klein 'nadeel' is dat de kinderen er alles van willen weten en dus regelmatig met rupsen op school komen waarvan ze de naam willen horen. "Ik haalde dan wel een boekje uit de bibliotheek", zegt Marion, "maar ook dan kom je er niet altijd uit". Zulke meeneemactiviteiten scheppen volgens Els wel weer de gelegenheid om de kinderen uit te leggen dat ze de rupsen later weer naar dezelfde plaats terug moeten brengen, dat ze speciaal in die omgeving thuishoren.

Het hoogtepunt van de kweek is natuurlijk het verschijnen van de vlinders.

Tekening pop en vlinder van het Groot koolwitje: Annemarie van Lierop.

Vlinders zijn in alle groepen goed als lesonderwerp te gebruiken. "Bij de lagere groepen is het belangrijk dat je de kinderen respect voor het dier bijbrengt en ze veel zelf laat ontdekken en kijken", stelt Els, "de rest komt later wel, dat kunnen ze nog niet aan. Oudere kinderen kun je natuurlijk meer vertellen, over kringlopen en de relatie van vlinders met hun omgeving."

De positieve ervaringen van Els en Marion hebben ertoe geleid dat de school meedoet met een groots opgezet vlinderproject in het Gelders rivierengebied dat in april 1993 van start gaat. "Dit keer doet de hele school mee, krijgen we een mooie tentoonstelling en hebben we meer tijd om het voor te bereiden", vertelt Els. "Kom tegen die tijd nog maar eens op school kijken, kunnen de kinderen zelf vertellen hoe leuk vlinders zijn."

Meer informatie

Als u meer wilt weten over het lesmateriaal van De Vlinderstichting en het gebruik van levend materiaal in de klas kunt u een folder aanvragen bij: De Vlinderstichting, 08370-24224.